«Переклад реалій»

(шифр роботи)

ЗМІСТ

ВСТУП 3
РОЗДІЛ 1 6
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ РЕАЛІЇ ЯК ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО ЯВИЩА 6
1.1 Реалії у сучасному перекладознавстві: сутність поняття та класифікації 6
1.2 . Специфіка відтворення реалій у фантазійній літературі 9
РОЗДІЛ 2 13
СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ У ФАНТАЗІЙНІЙ ЛІТЕРАТУРІ НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ ДЖ. МАРТІНА «ПІСНЯ ЛЬОДУ ТА ПОЛУМ'Я» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ 13
2.1. Види реалій у фантазійному романі «Пісня льоду та полум'я» 13
2.2. Специфіка відтворення реалій в українському перекладі роману Дж. Мартіна «Пісня льоду та полум'я» 17
ВИСНОВКИ 29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 31
ДОДАТКИ 33
Додаток А. 33
Додаток Б. 34

ВСТУП

Перекладацька діяльність є надзвичайно важливим аспектом життя сучасної людини та здійснення міжнародної діяльності державами світу. Саме відмінності мов та культур народів світу призвели до становлення перекладу як засобу комунікації, обміну традиціями та звичаями. Наразі під терміном «переклад» розуміють складний вид міжмовної комунікації через посередника-перекладача, який вкладає власний досвіт у текст перекладу. Переклад передбачає не тільки механічну передачу слів та інших мовних одиниць, а також відтворення уявлень та ідей, які є характерними для людей однієї національності і можуть бути абсолютно незрозумілими представникам інших.

Багато досліджень як авторитетних лінгвістів XX століття так і сучасних перекладознавців присвячені проблемі перекладу безеквівалентої лексики, а саме реалій. В українському перекладознавстві ця проблема не є детально вивченою, але важливими є наукові доробки О. Бурдейної, Р. Зовірчака, К. Невинної, Н. Новікової, І. Корунця, М. Кочергана, та Н. Миропольської. Серед зарубіжних науковців слід відзначити вклад: О. Бруно, С. Влахова, В. Комісарова, К. Райса, В. Россельса, А. Супераньської, С. Флорина та Є. Ширяєва.

У широкому значенні під терміном «реалія» розуміють «моно- і полілексемні одиниці, основне значення яких вміщує традиційно закріплений за ними комплекс етнокультурної інформації, чужої для об’єктивної дійсності мови-сприймача» [5, с. 36]. Реалії у фантазійній літературі набувають ще більш складної та важливої ролі, адже вони не є частиною жодної існуючої культури світу, тому вимагають пошуку еквіваленту, який зможе стати зрозумілим та адекватним відображенням певної реалії. Той факт, що, наразі дослідження проблеми перекладу реалій у фантазійній літературі не є повним та достатньо обґрунтованим визначає **актуальність** роботи та необхідність подальшого вивчення даної галузі перекладознавчої науки. Також слід зазначити, що переклад англомовної літератури українською мовою є важливим аспектом не

тільки перекладознавства як гуманітарної науки, але і глобалізації як соціально-політичного процесу, який стрімко розповсюджується та вимагає інноваційних підходів до вирішення даної проблеми.

Об'єктом дослідження є особливості відтворення реалій у фантазійній літературі на матеріалі перекладу роману Дж. Мартіна «Пісня льоду та полум'я» українською мовою.

Предметом дослідження є способи перекладу та лінгвостилістичні засоби відтворення реалій, вилучених методом відбору найбільш характерних прикладів у перекладі роману Дж. Мартіна «Пісня льоду та полум'я» українською мовою.

Матеріалом дослідження слугував роман Дж. Мартіна та його переклад українською мовою (у перекладі Н. Тисовської): «A Song of Ice and Fire» / «Пісня льоду та полум'я».

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей перекладу реалій у фантазійному творі на матеріалі перекладу роману Дж. Мартіна «Пісня льоду та полум'я» українською мовою. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань:

1) проаналізувати ступінь теоретичної розробки питання визначення та класифікації реалій;

2) дати визначення поняттю «реалія у фантазійній літературі» та визначити його особливості та специфіку перекладу;

3) встановити найбільш доцільні способи перекладу реалій;

4) охарактеризувати та класифікувати реалії, що формують картину фантазійного світу у романі Дж. Мартіна «Пісня льоду та полум'я»;

5) дослідити особливості відтворення реалій українською мовою;

Методи дослідження зумовлені загальною метою та конкретними завданнями роботи. За допомогою аналізу та систематизації були розглянуті різні підходи до визначення поняття реалія в сучасному мовознавстві, метод зіставлення було застосовано задля дослідження різних точок зору. Метод класифікації дозволив згрупувати реалії, наявні в романі Дж. Мартіна «Пісня

льоду та полум’я» за предметним поділом. Порівняльний метод було застосовано при проведенні перекладацького аналізу способів та засобів перекладу, що використовує перекладач для відтворення реалій у тексті перекладу. Кількісний аналіз був застосований для визначення процентного співвідношення між способами відтворення реалій, до яких вдалася Н. Тисовська.

Наукова новизна. Уперше було сформульовано поняття реалії у фантазійній літературі; розроблена класифікація реалій роману Дж. Мартіна «Пісня льоду та полум’я»; проведено комплексний аналіз особливостей відтворення реалій українською мовою; запропоновано типологію перекладацьких трансформацій, використаних у романах Дж. Мартіна задля відтворення реалій; визначено некоректно дібрані відповідники, які деформують оригінальне значення реалій та негативно впливають на розуміння твору в цілому.

Практичне значення полягає у тому, що результати проведеного дослідження можуть бути використаними у рамках теоретичних та практичних курсів з практики перекладу текстів художнього жанру, під час лекційних занять зі стилістики, а також у рамках вивчення дисциплін «Світова література в українських перекладах» та «Лексикологія».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ РЕАЛІЇ ЯК ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО ЯВИЩА

1.1 Реалії у сучасному перекладознавстві: сутність поняття та класифікації

Поняття реалії використовується в лінгвістиці та теорії перекладу вже більш ніж половину століття і за цей час, з одного боку, відбулись значні зміни як в лінгвістичній, так і в перекладацькій науці, а саме: з'явились нові напрямки, а згадані науки стали явищем міждисциплінарним. З іншого боку, світ вступив в епоху глобалізації, в якій спостерігається зростаюча взаємодія та взаємопроникнення мов та культур, що неминуче спричиняє зміни в підходах до вивчення такого культурно-орієнтованого прошарку слів, як реалії.

Реалія як мовознавче поняття має багато трактувань та семантичних забарвлень. Слід підкреслити, що реалії є частиною більш широкого за значенням компоненту мови, зокрема, Є. Верещагін зазначав, що «в лексиці кожної мови можна помітити слова, які відображають специфіку народу» [2, с. 16]. Такі слова у лінгвістиці дістали назву «безеквівалентна лексика», тобто мовні одиниці, які властиві мові оригіналу та не мають точних аналогів у мові перекладу. Вперше у перекладознавстві поняття «безеквівалентної лексики» досліджується у роботі А. Федорова «Про художній переклад» [18, с. 201]. Важливим є той факт, що науковець використовує цей термін не для характеристики власне лексичної одиниці або поняття, а для позначення національно-культурної специфіки слова. С. Влахов та С. Флорін розглядають безеквіваленту лексику як одиниці лексичної системи мови, які використовуються для найменування предметів, об'єктів та явищ оточуючої дійсності, марковані географічним середовищем, суспільно-історичним розвитком, матеріально-культурним побутом тощо. М. Кочерган вважає, що

безеквівалентна лексика, як правило, становить не більше 6-7% загальної кількості активно вживаних слів [6, с. 172].

Реалія – явище позамовне, лише предмет матеріального світу, а не слово, що його позначає. Л. Соболєв твердить, що реалія, як правило, неперекладна, але в той же час, усупереч своїм дослідженням, дає зразки влучного відтворення семантико-стилістичних функцій реалій у перекладі. Для нього «реалії» позначають побутові і специфічно національні слова й звороти, що не мають еквівалентів у побуті, а отже і в мовах, інших народів.

С. Влахов і С. Флорін у своїй книзі «Неперекладне в перекладі» представили повну характеристику, класифікацію і способи перекладу реалій. У своїй роботі науковці запропонували розрізняти два поняття: «реалія-предмет» і «реалія-слово». У першому випадку розуміють матеріальні предмети, речі, які існували або і зараз існують. З іншого боку, в перекладознавстві поняттям «реалія» позначають здебільшого слова, які називають згадані предмети і речі [4, с. 69].

Також одним із перших науковців, який приділяв увагу дослідженню реалій був А. Федоров. У своїй монографії «Про художній переклад» він розглядав не тільки поняття «безеквівалентна лексика», а і вперше виокремив «реалію» як більш конкретизований елемент мови.

Зазначимо, що такі дослідники, як Є. Верещагіна та В. Костомаров, досліджували реалії не тільки з точки зору мовознавства. Вони підкреслювали їх лінгвокраїнознавче забарвлення. Вони стверджують, що реалії – це складний елемент культури і мови, який вміщує цілу низку етнокультурної інформації, незрозумілої для об’єктивної дійсності [2, с. 12]. А, отже реаліями слід вважати не лише слова й словосполучення на рівні мовлення, а й фразеологізми, що за семантикою є історичні, побутові чи етнографічні реалії.

Відповідно до концепції Г. Томахіна, реалії – це назви, властиві лише певним націям та народам, предметів матеріальної культури, фактів історії, державних інститутів, імена національних і фольклорних героїв, міфологічних істот тощо [17, с. 5]. Проаналізувавши дослідження Л. Соболєва, ми дійшли

висновку, що реаліями називають побутові та специфічні національні слова та звороти, які не мають еквівалентів у побуті і відповідно у мові інших країн та народів [16, с. 290]. В. Россельс пропонує більш розгорнуту дефініцію: «реалія – це предмет, поняття, явище, характерне для історії, культури, побуту, способу життя того чи іншого народу, країни, але яке не зустрічається у інших народів; реалія – також слово або словосполучення, що позначає такий предмет, поняття, явище» [15, с. 169].

З огляду на те, що на сучасному етапі розвитку мовознавства існує велика кількість визначень поняття «реалія», логічним є існування багатьох різновекторних класифікацій реалій, які розрізняються не тільки номінально, але і за факторами поділу мовних одиниць. Класифікація реалій представлена в роботах таких вчених, як А. Супрун, Б. Репін, А. Реформатський, В. Уваров, В. Крупнов, В Виноградов, С. Влахов та С. Флорін. Вважаємо доцільним більш детально дослідити класифікацію, запропоновану В. Виноградовим, адже вона найбільш повно відображує специфіку художнього світу у фантазійній літературі. Згідно з даною класифікацією, реалії можна поділити наступним чином:

1. Лексика, що позначає побутові реалії – житло, майно, одяг, їжа, напої, види праці та заняття, грошові знаки, одиниці міри, музичні інструменти, народні танці та пісні, виконавці, народні свята, ігри, звернення.

2. Лексика, що позначає етнографічні і міфологічні реалії – етнічні і соціальні спільноти та їх представники, божества, казкові істоти, легендарні місця.

3. Лексика, що відображає реалії світу природи – назви тварин та рослин, ландшафт та пейзаж.

4. Лексика, яка містить в собі реалії державно-адміністративного устрою і суспільного життя (актуальні і історичні) – адміністративні одиниці і державні інститути, громадські організації, партії та їх учасники, промислові та аграрні підприємства, торговельні заклади, основні військові і поліцейські підрозділи і чини, цивільні посади та професії, титули і звання.

5. Лексика, яка позначає ономастичні реалії – антропоніми, топоніми, імена літературних героїв, назви компаній, музеїв, театрів, ресторанів, магазинів, пляжів, аеропортів тощо.

6. Лексика, що відображає асоціативні реалії – вегетативні символи, анімалістичні, символіка кольору, фольклорні, історичні та літературно-книжкові алюзії [3, с. 15-22]. У них містяться натяки на спосіб життя, поведінку, риси характеру, історичних, фольклорних і літературних героїв, на історичні події, на міфи, перекази тощо.

Враховуючи результати здійсненого аналізу, можна стверджувати, що наразі не існує уніфікованого та універсального підходу до розуміння поняття «реалія». Різні дослідники розглядають цей різновид безеквівалентої лексики з різних точок зору. Підсумовуючи доробки вітчизняних та зарубіжних науковців за цією темою, сформулюємо визначення поняттю реалія. Отже, це багатозначний та поліфункціональний термін, який визначає специфічні, властиві культурі певного народу слова, словосполучення чи звороти, що не мають повного еквіваленту ані в мові перекладу ані в культурі її носіїв, але можуть бути перекладені. Різноманіття класифікацій реалій зумовлено специфікою та унікальністю культур світу, адже реалії є мовним відображенням культури.

1.2. Специфіка відтворення реалій у фантазійній літературі

На сучасному етапі розвитку культури і науки у суспільстві виникають нові потреби, які знаходять своє відображення у симбіозі самих понять «культура» та «наука». Одним із яскравих прикладів такого поєднання – є літературний жанр фентезі, який існує на стику наукової фантастики та казок. Особливої популярності цей жанр набув у XIX столітті, коли наукові розробки перевершили найсміливіші фантазії і з’явилася необхідність підсилити ефект «неможливості» магією та надприродними явищами.

Незважаючи на популярність творів фентезі, критики літератури й досі не дійшли спільного висновку стосовно точного визначення поняття «література фентезі». Найбільш ґрунтовно фантастичний жанр проаналізовано у книзі К. Мзареулова «Фантастика. Загальний курс». Автор підтверджує існування чималої кількості класифікацій творів за різними критеріями, але детально характеризує лише найвідоміші різновиди фантастики: наукову фантастику, космічну оперу, фентезі, роман жахів (horror), бойовик і трилер, еротичну фантастику, умовну фантастику, а також розглядає синтез жанрових течій [12]. Він виділяє наступні особливості жанру фентезі: світ вигаданий, неіснуючий та несумісний з об'єктивною реальністю; наявність магії і фольклорних персонажів; авантюрний сюжет, як правило, це мандрівка, пригода, війна; середньовічний антураж та різноманітні об'єкти, за допомогою яких від створюється; наявність потойбічного світу, різноманіття вірувань; свобода авторського викладу. Автор має право повернути сюжет так, як вважатиме за потрібне, адже в фантастичному світі може відбуватися все, що завгодно[12].

Однією з головних особливостей жанру фентезі – є «своя», тобто авторська реальність, в якій не існує обмежень. Кожний автор створює свою міфологію, героїв та правила поведінки в цьому світі, цей світ може бути пов'язаними з реальністю, однак існування в ньому магії, чарівного та нереального дозволяє збагатити не тільки сюжет твору, а і його лексичне втілення. Саме тому фантазійні твори наповнені специфічною лексикою – реаліями, які дозволяють описати всі вигадані автором предмети, дії та місця. Незважаючи на те, що реалія як явище лінгвокультурологічне має тісний зв'язок з реальністю, сучасні мовознавці стверджують, що реалія може існувати як відображення вигаданого світу. Додаючи до поняття «реалія» елементи фантазійного жанру, ми розширюємо його, тому вважаємо доцільним дати йому повне визначення. Отже, це слово, або словосполучення, що позначає предмет, поняття, явище, яке існує в будь-якій реальності, існуючій або вигаданій автором твору.

Література жанру фентезі має свої жанрово-стилістичні особливості. Саме вони впливають на виникнення труднощів при перекладі та свідчать про його

специфіку. Основним явищем, яке стає причиною таких труднощів є ономастичні реалії, адже автор має необмежену свободу створення назв та термінів, які функціонують у його вигаданому світі. Він може використовувати не тільки моделі словотворення, властиві його рідній мові, а і запозичувати їх з інших мов, використовувати грецькі та латинські форми, наділяти імена героїв твору багатозначними смислами, відсилаючи читача до розгадки алюзій, які містяться в антропонімах [13, с. 77-79].

Вигаданий магічний світ, а також повна свобода автора щодо його створення наражають перекладача літератури фентезі на низку складнощів. Наразі фахівці з теорії і практики перекладу пропонують різні класифікації способів перекладу. Однак нас цікавлять способи, пов'язані з адаптивною передачею іншомовних реалій мовою перекладу. Канадські лінгвісти і перекладознавці Ж.-П. Віне та Ж. Дарбельне одним зі способів перекладу називають **адаптацію**. Вона застосовується у випадках, коли оригінальна ситуація не існує в мові перекладу і повинна бути передана за посередництвом іншої ситуації, яку перекладач вважає еквівалентною [12]. Саме це і відбувається при перекладі реалій, що відображають елементи фантазійного світу. Українська дослідниця А. Якимчук одним із робочих методів перекладу називає **переклад-одомашнення**, тобто заміщення специфічних культурних елементів похідного тексту елементами культури адресата. Щодо передачі власних назв, то однією зі стратегій вона вважає «пристосування до цільової культури» [19].

Однак, одним з найпоширеніших способів перекладу власних імен є **транскрипція та транслітерація.** Транскрипція передбачає переклад лексичної одиниці шляхом відтворення її звукової форми за допомогою букв мови перекладу, коли «кожній фонемі вихідної мови знайдено відповідник в фонемному складі мови перекладу» [14, с. 94]. Транслітерація являє собою спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її графічної форми за допомогою букв мови перекладу [14, 95].

Першим за частотою використання є прийом **калькування**, сутність якого полягає в тому, що слова і вирази однієї мови перекладаються на іншу мову шляхом точного відтворення засобами мови перекладу, їх морфемної або словесної структури [14, с. 56]. Для перекладу фентезі-творів, які перенасичені власними іменами, що містять натяки чи гру слів, цей спосіб виключно важливий.

Отже, перекладаючи ономастичні реалії у фантазійних творах на інші мови, окрім сформованих традицій і усталених правил завжди не останню роль відіграють суб'єктивні чинники. Серед них вплив індивідуального перекладацького стилю та ряд об'єктивних чинників, які слід враховувати завжди. До їх числа належать такі: а) принцип благозвучності; б) збереження тотожності імені (коректна ідентифікація варіантів одного і того ж імені); в) адаптація імені до граматичної системи приймаючої мови; г) врахування національно-мовної приналежності; ґ) здатність імені до словотворення (власна назва має набути здатності утворювати похідні слова); д) врахування історичної традиції; е) врахування компонентів значення імені, що відображають характер героя; є) врахування конкретної прагматичної завдання [19].

Проаналізувавши особливості перекладу реалій у творах жанру фентезі, можна зробити низку висновків. По-перше, фантазійні твори перенасичені ономастичними реаліями, а саме власними іменами та антропонімами. Їх адекватний переклад є вкрай важливим процесом, результат якого має колосальний вплив на ступінь розуміння читачем оригінального задуму автора. По-друге, ономастичні реалії, як правила, є натяком або посиланням на зовнішні чи внутрішні характеристики героя. По-третє, при виборі прийому перекладу слід звертати увагу на перекладне слова, чи закладений в його форму прихований сенс, який потребує дослівного перекладу чи важлива сама форма, що є відображенням колориту твору та потребує графічного збереження. А, також важливим є комплексний підхід, який полягає у поєднанні декількох перекладацьких стратегій задля повного та адекватного відтворення оригінального задуму автора.

РОЗДІЛ 2

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ У ФАНТАЗІЙНІЙ ЛІТЕРАТУРІ НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ ДЖ. МАРТІНА «ПІСНЯ ЛЬОДУ ТА ПОЛУМ'Я» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

2.1. Види реалій у фантазійному романі «Пісня льоду та полум'я»

Фентезі як жанр художньої літератури, який інтенсивно розвивається в наш час є широким «полігоном» для випробування потенційних словотворчих можливостей мови в конкретних мовних втіленнях. Комплексне вивчення слів-реалій у творах жанру фентезі дає матеріал для прогнозування та наукового передбачення шляхів розвитку мови.

Твори жанру фентезі – це особлива область функціонування слів-реалій. Вони розкривають авторський задум, відображають одночасно вигаданий світ, створений письменником, і об'єктивну дійсність. Е. Білоусова називає реалії «результатом авторської словотворчої діяльності» [1, с 20]. Вони є одними з найважливіших засобів художньої виразності в текстах жанру фентезі.

Окрім суто лінгвістичної зацікавленості у вивченні жанрових особливостей фантазійних творів, варто зазначити, що даний жанр стрімко набув популярності серед читачів по всьому світу. А, отже і переклад таких творів стає більш значущим видом діяльності в рамках глобалізаційних процесів та популяризації іншомовної літератури. Одним із найпопулярніших творів жанру фентезі у XIX столітті став роман Джорджа Мартіна «Пісня льоду та полум'я». Серія, започаткована Мартіном 1991 року, була задумана ним як трилогія; потім автор зрозумів, що жодна з книг епопеї не вміщається в один том, і вирішив розділити кожну з них на дві. Станом на 2019 рік загальні продаж книг серії у всьому світі перевищили 70 мільйонів екземплярів, які були перекладені на 45 мов [20]. Отже, вважаємо доцільним дослідити лінгвістичні та стилістичні особливості реалій в романі «Пісня льоду та полум'я» та

проаналізувати засоби відтворення та перекладацькі трансформації, використані при перекладі українською мовою.

Аналіз реалій у романі «Пісня льоду та полум'я» реалізовано на основі класифікації В. Виноградова, яка була описана в його роботі «Вступ до перекладознавства». Згідно з даною класифікацією реалії поділяються на побутові, етнографічні та міфологічні, реалії державно-адміністративного устрою і суспільного життя, реалії природного світу, ономастичні реалії, асоціативні реалії та реалії, що позначають зброю [3, с.54]. Ця класифікація була обрана з огляду на те, що її складові найбільш повно відображають художній світ роману. В процесі дослідження було проаналізовано понад 100 різних реалій, вилучених методом наскрізної вибірки з англомовного роману-фентезі Дж. Мартіна «Пісня льоду та полум'я», які можна класифікувати в такий спосіб:

Побутові реалії, тобто ті, що характерні для дійсності у романі Дж. Мартіна, подібні реалії не тільки створюють необхідні для образності елементи, а і впроваджують головні компоненти сюжету:

- «Honors» – «Хонори», круглі золоті монети, які використовуються в Мієрині, Волантісі та Кварті;

- «Milk of the poppy» – «Макове молочко», який використовувався як сильнодіючий лікарський препарат, знеболююче;

- «Bowl of brown» – «Бура рідина», так в романі називали дешеву, вбогу їжу в злиденних районах Королівської Гавані.

Етнографічні та міфологічні реалії. Слід зазначити, що роман насичений даним видом реалій, це зумовлено тим, що підтримка фантастичного, а часто навіть магічного у художній картину світу Джорджа Мартіна потребує специфічної лексики, яка б створювала відповідну атмосферу. в першу чергу розглянемо **етнографічні реалії**, які є віддзеркаленням побуту, звичаїв і традицій вигаданих автором народів:

- The Free Folk – «Вільний народ», люди, які живуть за Стіною, північним кордоном Семи Королівств;

- Andals – «Андали», людська раса, о вторглася в Вестерос за шість тисяч років до початку подій, описаних в романі;

- Ironborn – «Залізнонароджені», тобто корінні жителі Залізних островів.

На ряду з етнографічними реаліями, було вилучено декілька влучних прикладів **міфологічних реалій**, які забезпечують функціонування магічної складової картини світу у бачення Джорджа Мартіна:

- Lord of Light – «Владика Світу», бог, якому поклоняються на Ессосі;

- Drowned God – «Потонулий Бог», якому покланяються на Залізних островах;

- The Red Woman – «Червона жінка», жриця Владики Світу, володіє магічними здібностями.

Реалії державно-адміністративного устрою та суспільного життя, регламентують устрій та порядок у вигаданій державі. Цей тип реалій важливий не тільки для сюжетної лінії, а і для художньої виразності, якої потребує жанр фентезі. Наведемо декілька прикладів:

- The Night's Watch – «Нічна варта», військова організація, метою якої є охорона Стіни, гігантського укріплення, що є північною межею Семи Королівств;

- City Watch – «Міська варта», військова організація, яка захищає Королівську гавань;

- Free Cities – «Вільні міста», дев'ять могутніх багатих міст в західній частині Ессоса. У кожному з них своя культура і звичаї.

Реалії, що позначають об'єкти довкілля і природні явища віддзеркалюють оточуючий героїв світ, який є оплотом створення фантастичної, а подекуди і магічної атмосфери роману. Слід зазначити, що реалії цієї групи – це здебільшого рослини, рідше тварини:

- Godswood – «Богороща», невелика ділянку лісу, розташована на території замку всередині фортечних стін;

- Weirwood – «Чардерева», вид листяних дерев, які можна знайти на

- Direwolf – «Лютововк», велика тварина, в кілька разів більша за вовка, що живе на Півночі;

Ономастичні реалії – є одним з найширших пластів реалій, наявних в романі. Це пояснюється тим, що головним знаряддям автора – є назви та імена, які мають не тільки відповідати жанровим особливостям фантазійної літератури, а і стати певною «підказкою» для читачів:

- Winterfell – «Вінтерфелл», родовий замок дому Старків, знаходиться на півночі, де переважно зима;

- The Seven Kingdoms – «Сім Королівств», назва держави, яка контролює більшу частину континенту Вестерос, а також острови, що розташовані поблизу;

- King's Landing – «Королівська Гавань», столиця Семи Королівств, розташована на східному узбережжі Вестероса;

- Daenerys Stormborn – «Дайенеріс Штормороджена», дочка «Божевільного короля» Ейріса II і королеви Раелли, скинутих з залізного трону під час повстання Роберта.

Асоціативні реалії пов'язані з самими різними національними історико-культурними явищами і своєрідно втілені в мові. Такі реалії не знайшли своє відображення в спеціальних словах, тобто в безеквівалентній лексиці, а «закріпилися» в звичайних словах, наприклад: кольори, символи. Г. Томахін також виділяє цей тип реалій, але називає їх конотативними реаліями – «лексичні одиниці, які, позначаючи звичайнісінькі поняття, висловлюють водночас значеннєві і емоційні «фонові відтінки» [17, с. 87]. В романі «Пісня льоду та полум'я» наявні наступі приклади асоціативних реалій:

- Beyond the Wall – «За Стіною», загальний термін, який використовують в Семи Королівствах для позначення області Вестероса, що знаходиться за межами стіни;

- The Long Night – «Довга ніч», означає зиму, що насувається;

- Red Wedding – «Червоне весілля», різанина на весіллі під час Війни п’яти королів, організована Уолдером Фреєм в якості помсти Роббу Старку за те, що той не стримав обіцянку одружитися на одній з його дочок.

В окрему групу слів-реалій нами було виділено реалії, що позначають **зброю:**

- Widow’s Wail – «Вдовиний плач», меч з валірійської сталі, який належав Джоффрі Баратеону;
- Blackfyre – «Чорне полум’я», фамільний меч Таргарієнів;
- Longclaw – «Довгий кіготь», меч з валірійської сталі, протягом п’яти століть був фамільною зброєю Мормонтів.

В ході нашого дослідження було виявлено, що найбільш численну групу утворюють ономастичними реалії – 40 %. Велика кількість реалій даного типу зумовлена прагненням автора створити раніше не існуючий, вигаданий світ з новими героями і предметами навколишньої природної дійсності. Далі йдуть етнографічні та міфологічні реалії – 16 % та реалії державно-адміністративного устрою і суспільного життя – 16 %. Дані реалії також утворюють досить численні групи, так як, поряд з ономастичними реаліями, вони є ключовими для створення картини нового світу в жанрі фентезі. Менш численні групи складають реалії довкілля і природи – 8,9 %, реалії, що позначають зброю – 7,5 %, асоціативні реалії – 4,1 %, побутові реалії – 7,5%).

2.2. Специфіка відтворення реалій в українському перекладі роману Дж. Мартіна «Пісня льоду та полум’я»

Український варіант перекладу роману Дж. Мартіна «Пісня льоду та полум’я» був опублікований в 2012 році. Переклад всіх книг здійснила українська письменниця-прозаїк та знана перекладачка Наталя Тисовська на замовлення книжкової видавничої групи «KM Books».

Першим типом реалій для аналізу було обрано **ономастичні реалії**, адже в романі наявна велика кількість власних назв та антропонімів, які створюють

загальну картину художнього світу та виступають в ролі елемента, який формує магічний образ роману. В якості основного способу перекладу власних назв Н. Тисовська обрала **транслітерацію**:

Текст оригіналу (англійська)	**Переклад Н. Тисовської (українська)**
Harrenhal	Харренхол
Andals	Андали
The Dothraki	Дотраки
Westeros	Вестерос
Rhoynars	Ройнари
Archon	Архон
Dragonstone	Драконстон
Yunkai	Юнкай

Вважаємо вибір цієї перекладацької стратегії при відтворенні даних власних назв доцільним, адже в цьому випадку важливим є саме збереження оригінальної форми, що сприяє формуванню фантастичного колориту роману. Але, в деяких випадках вважаємо використання транслітерації недоречним перекладацьким рішенням, наприклад, перекладаючи назву однією з основних локацій в романі англ. «Dragonstone», що українською можна перекласти як «Драконовий камінь», використавши прийом калькування, тобто дослівно перекласти кожну семантичну частину слова англ. dragon – укр. драконовий, англ. stone – укр. камінь, Н. Тисовська вирішила зберегти саме форму, знехтувавши значенням. Вона запропонувала варіант «Драконстон», при цьому вона переклала першу частину слова «dragon», а другу вирішила транслітерувати. Вважаємо дослівний переклад цієї реалії важливим, адже вона впливає на загальне розуміння сюжету та може допомогти читачам уявити цю місцевість, у творі «Драконстон» – це острів, більшу частину якого займають каміння та скелі, на яких раніше жили дракони.

Однак, задля збереження семантики оригінальних слів переважна більшість ономастичних реалій була перекладена за допомогою прийому

калькування. Слід зазначити, що саме **топоніми** становлять найбільш численну групу ономастичних реалій у творі:

Текст оригіналу (англійська)	**Переклад Н. Тисовської (українська)**
Калькування	
Golden Tooth	Золотий зуб
Nord	Північ
White Harbor	Біла гавань
Gods Eye	Боже око
The Reach	Простір
Frostfangs	Льодоікла
Saltspear	Солеспис
Starfall	Зорепад
The Twins	Близнючки
Адаптація	
Highgarden	Небосад
Winterfell	Вічнозим
Casterly Rock	Кичери Кастерлі

Вибір прийому калькування для перекладу топонімів вважаємо виправданим рішенням, адже таким чином перекладачу вдалось зберегти оригінальне значення. Ще одним вдалим рішенням вважаємо вибір адаптації як перекладацької трансформації. Наприклад, перекладаючи англомовну реалію «Casterly Rock» Н. Тисовська вирішила поєднати два перекладацьких прийоми: транслітерацію та адаптацію. «Casterly» було транслітеровано, а «Rock», що можна перекласти як «скеля» було адаптовано для українського читача словом «кичери». Кичери – це діалектизм південно-західного наріччя української мови, що означає гору, яка вся вкрита лісом, окрім вершини [39, с. 156]. Отже, в даному випадку адаптація допомогла додати трохи національного та архаїчного колориту.

Антропоніми, наявні в романі, здебільшого, були перекладені шляхом їх транслітерації:

Текст оригіналу (англійська)	**Переклад Н. Тисовської (українська)**
Jon Snow	Джон Сноу
Daenerys Targaryen	Данерис Таргарієн
Catelyn Tully	Кетлін Таллі
Eddard Stark	Едард Старк
Tyrion Lannister	Тиріон Ланістер
Davos Seaworth	Давос Сіворт

Використання транслітерації є зрозумілим та виправданим рішенням Н. Тисовської, адже збереження оригінальної форми імен є дуже важливим для загального колориту роману. Н. Тисовській не вдалось відтворити важливі для розуміння сюжету «натяки», закладені автором у прізвищах деяких героїв. Наприклад, оригінальний текст: «*Stone* was a bastard's name in the Vale, as *Snow* was in the north, and *Flowers* in Highgarden; in each of the Seven Kingdoms, custom had fashioned a surname for children born with no names of their own» українською було перекладено як: «Прізвище *Стоун* давали байстрюкам у Видолі, як *Сноу* – на Півночі, а *Флаверс* – у Небосаду; в кожному з Сімох Королівств був звичай давати певне однакове прізвище дітям, які не отримали при народженні законного». На нашу думку читачу, який не знає англійської, буде незрозумілим підтекст, який Дж. Мартін вклав у подібний звичай, адже прізвища байстрюкам давали залежно від місця їх народження.

Другим видом реалій, які було проаналізовано стали **реалії державно-адміністративного устрою та суспільного життя.** Зазначимо, що Н. Тисовська обрала калькування як основний спосіб перекладу реалій цієї групи, адже збереження їх оригінального значення важливо не тільки для образності роману, а й для розвитку сюжетної лінії. В романі наявна велика кількість реалій, що позначають міські заклади та споруди, державних діячів,

військових, установи, що регулюють суспільно-політичне життя країн та забезпечують міжнародні відносини у Відомому світі, наприклад:

Текст оригіналу (англійська)	**Переклад Н. Тисовської (українська)**
Калькування	
Night’s Watch	Нічна Варта
Bloodriders	Кровні вершники
High Septon	Верховний Септон
Small Council	Мала рада
King in the North	Король Півночі
Адаптація	
Dothraki horselords	Дотрацькі комонники
Опущення	
King’s council	Рада
Master of Whisperers	Нашіптувач
Семантична заміна	
Smallfolk	Простолюд

Отже, за результатами здійсненого аналізу можна стверджувати, що близько 90% реалій державно-адміністративного устрою та суспільного життя були перекладені за допомогою прийому калькування. В деякий випадках Н. Тисовська поєднувала прийом калькування та транслітерації задля реалізації більш точного перекладу реалій, наприклад: англ. «The King of the *Andals* and the First Men» – укр. «Король *Андалів* і Перших Людей», англ. «The Sons of the *Harpy*» – укр. «Сини Гарпії». Використання такого комбінованого підходу зумовлено наявністю в цих реаліях власних назв.

Окрім калькування було зафіксовано використання прийомів адаптації та опущення. Автором роману було створено нове слова «horselords», що є поєднанням двох англійських слів англ. «horse» – укр. «кінь» та англ. «lord» – укр. «володар, лорд». Перекладачка запропонувала наступний варіант адаптації

цієї реалії: англ. «Daenerys Targaryen has wed some *Dothraki horselord*. What of it? Shall we send her a wedding gift?» – укр. «Данерис Таргарієн одружилася з якимсь *дотрацьким комонником*. І що з того? Може, вишлемо їй весільний подарунок?». Слово «комонник» – це застаріла версія слова вершник, що не є повним еквівалентом оригінальної реалії, але використання слова «комонник» дозволяє читачам здогадатися, що мова йде про дуже вправних дотрацьких вершників.

Також, виявлено декілька випадків використання прийому опущення. Наприклад: англ. «It's the Hand's tourney that's the cause of all the trouble, my lords, – the Commander of the City Watch complained to the *king's council*» – укр. «Це все правицин турнір нам не дає спокійно жити, мілорди, – жалівся *раді* командувач міської варти». На нашу думку слід було б залишити реалію в оригінальному вигляді, адже за сюжетом роману існує декілька рад, які могли б матися на увазі.

Наступним типом реалій, переклад яких було аналізовано стали реалії, що позначають об'єкти **довкілля і природні явища**. Серед прийомів, що були застосовані Н. Тисовською при перекладі реалій цієї групи зафіксовано: калькування, додавання, транслітерацію та введення неологізму. Наведемо декілька прикладів:

Текст оригіналу (англійська)	**Переклад Н. Тисовської (українська)**
Калькування	
Wolfswood	Вовчий ліс
Harpy's Gold	Золото Гарпій
Shadowcat	Тінь-кіт
Введення неологізму	
Godswood	Богопраліс
Транслітерація	
Manticore	Мантикор

Direwolf	Деривовк
Weirwood	Віродерево

Переклад за допомогою прийому калькування було застосовано у 80 % випадків. При відтворенні англомовної реалії «Manticore» було застосовано прийом транслітерації укр. «Мантикор». Ще одним прикладом використання прийому транслітерації став переклад реалії «Direwolf». Українська перекладачка вирішила транслітерувати першу частину слова англ. «dire» – укр. «дери» та перекласти другу англ. «wolf» – укр. «вовк». Не зважаючи на те, що «dire» перекладається як «страшний», схожість слова «дери» з дієсловом «дерти» створює жахливий образ цих істот: англ. «Over their heads flapped the banner of the Starks of Winterfell: a grey *direwolf* racing across an ice-white field» – укр. «Над головами затріпотів прапор Старків з Вічнозиму: сірий *деривовк*, що мчить сніжно-білим полем».

Перекладаючи **етнографічні та міфологічні реалії** Н. Тисовська, як правило, вдавалась до прийому калькування, також було зафіксовано використання заміни, введення неологізму, адаптації та транслітерації:

Текст оригіналу (англійська)	**Переклад Н. Тисовської (українська)**
Калькування	
The Free Folk	Вільний народ
Wildfire	Дикополум’я
Shadows	Тіні
Faith of the Seven	Віра в Сімох
The Ironborn	Залізного роду
Заміна	
The Red Woman	Червона жриця
Функціональний аналог	
Others	Чужі

Семантичний неологізм	
Wights	Блідавці
The snarks	Змікули
Опущення	
The Faceless men	Безликі
Додавання	
The Warlocks	Картські ворожбити
Адаптація	
Lord of Light	Цар світла
The grumkins	Бабаї

Слід зазначити, що для перекладу етнографічних та міфологічних реалій було застосовано багато різнопланових прийомів. Це зумовлено тим, ці реалії є стовідсотковою вигадкою, яка іноді має етимологічно реальну основу. Задля більш ґрунтовного аналізу варто детально дослідити декілька прикладів застосування перекладацьких прийомів, які Н. Тисовська вважає оптимальними. Хоча, як вже було зазначено, перекладачка застосувала велику кількість прийомів, основним, як і в інших випадках, є калькування. Реалія «The Red Woman» (укр. червона жінка) була перекладена шляхом заміни лексеми «жінка» на «жриця», що відповідає містичній роді героїнь роману, іменованих Червоними жрицями.

В деяких випадках авторка перекладу була змушена прибігти до введення семантичного неологізму, адже і реалії, в певній мірі, були неологізмами: англ. «We do not ride for the Wall. We ride north, after Mance Rayder and these *Others*, these white shadows and their *wights*» – укр. «Ми не повертаємося на Стіну. Ми прямуємо на північ – за Мансом Рейдером і *Чужими*, оцими білими тінями і їхніми *блідавцями»*. Варіант запропонований перекладачкою зосереджує увагу на блідому зовнішньому вигляді створінь, що дає можливість читачам уявити їх. Ще одним неологізмом став переклад реалії «The snarks», що в романі є запозиченням з твору Льюіса Керрола «Полювання на снарка». Льюіс Керрол створив цю реалії шляхом поєднання лексем «snake» – змія та «shark» – акула.

Н. Тисовська зробила те саме в українському перекладі: англ. «The good part is there are no *grumkins* or *snarks*, so it's scarcely dangerous work» – «Добре, що *бабаїв* і *змікул* не існує, тож робота не надто небезпечна». А, от реалія «grumkins» була адаптована та виражена добре знайомим українцям словом «бабай».

Як було зазначено раніше, **реалії, що позначають зброю** є важливою складовою, яка створює середньовічний колорит у романі Дж. Мартіна «Пісня льоду та полум'я», адже традиція давати назву мечу має саме середньовічне коріння. Аналізуючи переклад роману, реалізований Н. Тисовською було зафіксовано використання прийому калькування:

Текст оригіналу (англійська)	**Переклад Н. Тисовської (українська)**
Калькування	
Widow's Wail	Вдовиний плач
Blackfyre	Чорне полум'я
Heartsbane	Серцезгуб

Н. Тисовській вдалось знайти рівноцінні еквіваленти,наприклад: англ. «The eldest son of Lord Randyll Tarly, Samwell was born heir to rich lands, a strong keep, and a storied two-handed greatsword named *Heartsbane*, forged of Valyrian steel and passed down from father to son near five hundred years» – укр. «Сем, первісток лорда Рендила Тарлі, мав успадкувати багаті землі, міцну фортецю і легендарний дворучний меч під назвою *Серцезгуб*, викуваний з валірійської криці, який передавався від батька до сина вже близько п'ятиста років».

Асоціативні реалії є відображенням традицій, звичаїв та устрою, властивим Відомому світу. Певні предмети або явища в романі асоціюються у героїв з низкою уявлень, які знайшли своє відображення в асоціативних реаліях. Їх переклад було реалізовано шляхом калькування оригінальних реалій, також було зафіксовано використання синонімічної заміни:

Текст оригіналу (англійська)	**Переклад Н. Тисовської (українська)**
Калькування	
Beyond the Wall	За стіною
The Long Night	Довга ніч
Red Wedding	Червоне весілля
The winter is coming	Зима на підході
Синонімічна заміна	
Lands of the Long Summer	Землі вічного літа

Задля розуміння значення асоціативних реалій та аналізу їх перекладу, слід подемонструвати їх функціонування в тексті: англ. «*Winter is coming,* and when the *Long Night* falls, only the Night's Watch will stand between the realm and the darkness that sweeps from the north» – «*Зима на підході*, і коли настане *Довга ніч*, на кордоні між нашим королівством і темрявою, яка насувається з півночі, постане лише Нічна варта». Отже, прийом калькування повністю відтворив оригінальне значення асоціативних реалій та було збережено зв'язок між позначуваними словами та асоціаціями, які вони викликали в оригінальному тексті роману.

Реалії, що відображають **побут** героїв, звичні для їх повсякдення речі були перекладені за допомогою прийомів калькування, адаптації, опущення, семантичної заміни та родо-видової заміни:

Текст оригіналу (англійська)	**Дослівний переклад**	**Переклад Н. Тисовської (українська)**
Калькування		
Milk of the poppy	**англ**. milk – **укр**. молоко, **англ**. poppy – **укр**. мак	Макове молочко
Lamprey pie	**англ**. lamprey – **укр**. міногa, **англ**. pie – **укр**. пиріг	Пиріг з міногою

Thick black sausages	**англ**. black – **укр**. чорні, **англ**. sausages – **укр**. ковбаски, сосиски	Товсті чорні ковбаси
Адаптація		
Dothraki blood pies	**англ**. Dothraki – **укр**. дотрацькі, **англ**. blood – **укр**. кров'яні, **англ**. pies – **укр**. пироги	Дотрацькі пироги з кров'янки
Опущення		
Nibbling tree eggs	**англ**. nibbling – **укр**. клювати, **англ**. tree – **укр**. дерево, **англ**. eggs – **укр**. яйця	Деревні яйця
Семантична заміна		
Steaming joints of meat	**англ**. steaming – **укр**. паруючі, **англ**. joint – **укр**. суглоби, **англ**. meat – **укр**. м'ясо	Паруючі кавалки м'яса
Родо-видова заміна		
Sweetgrass stews	**англ**. sweetgrass – **укр**. зубровка, **англ**. stew – **укр**. тушкувати	Парений солодець

З огляду на наведені приклади їжа та напої є важливими компонентами художнього світу роману, адже вони водночас наділяють героїв рисами, властивими звичайним людям та створюють фантастичний колорит у творі, тому більшість з них перекладені шляхом калькування. У перекладі наступних побутових реалій, окрім калькування було зафіксовано використання опущення: англ. «Dany liked the strangeness of the Eastern Market too, with all its queer sights and sounds and smells. She often spent her mornings there, *nibbling tree eggs, locust pie,* and *green noodles*, listening to the high ululating voices of the spellsingers, gaping at manticores in silver cages and immense grey elephants and the striped black-and-white horses of the Jogos Nhai» – укр. «Любила Дані й чудернацький Східний базар, з усіма його дивними видовищами, звуками й запахами. Часто вона проводила там ранки, куштуючи *деревні яйця*, або *пиріг з*

саранчею, або *зелену вермішель*; слухаючи пронизливе виття чароспівців, роззявляючи рота на мантикор у срібних клітках, і на здоровезних сірих слонів, і на смугастих чорно-білих коней народу джогоснаїв». З трьох лексичних компонентів у реалії «Nibbling tree eggs» було перекладено тільки два «Деревні яйця», тобто Н. Тисовська вдалась до використання прийому опущення. Прийом родо-видової заміни був застосований при перекладі реалії «Sweetgrass stews», а саме «Sweetgrass», що українською «зубрівка», була замінена іншим видом рослин «Солодцем».

Отже, при перекладі побутових реалій було застосовано різні перекладацькі прийоми, їх вибір зумовлений низкою факторів, основні з яких: контекст, роль реалії в тексті, наявність умовних еквівалентів в мові перекладу.

Отже, враховуючи результати аналізу способів перекладу реалій, варто звернути увагу на реалізацію перекладу шляхом транслітерації, адже саме у випадках транслітерації реалій, як правило, було втрачено їх значення. До таких реалій можна віднести антропоніми, топоніми та реалії, що позначають об’єкти довкілля і природні явища. Найчастіше було застосовано прийом калькування (64 %), а саме при перекладі ономастичних реалій, реалій державно-адміністративного устрою та суспільного життя, побутових реалій, а також реалій, що позначають зброю. Задля адекватного відтворення значень етнографічних та міфологічних реалій, окрім калькування, було зафіксовано введення семантичного неологізму, функціонального аналога, заміну семантичних одиниць, використання прийомів опущення, додавання та адаптації. Асоціативні реалі та реалії флори і фауни були перекладені шляхом транслітерації, калькування, введення неологізму та синонімічної заміни.

ВИСНОВКИ

Результати здійсненого дослідження дозволяють зробити низку висновків:

1. Реалія може мати декілька інтерпретацій, а саме: реалія як мовознавчий терпін, слово-реалія та предмет дійсності, який позначає слово-реалія. **Реалія** – це багатозначне поняття, яке графічно виражено у слові або словосполученні та використовується для позначення предметів, дій та явищ, характерних для певного існуючого у реальності або вигаданого народу чи спільноти. В художньому тексті слова-реалії є засобом виразності, який використовується задля створення національного забарвлення та колориту.

2. Відсутність єдиного підходу до визначення поняття реалії призвело до співіснування низки різновекторних класифікацій. Поділ реалій здійснювався за низкою критеріїв, а саме: значення реалії, її роль у художньому тексті, наявність або відсутність реалії у мові перекладу тощо.

Задля здійснення аналізу способів відтворення реалій в українському перекладі роману Дж. Мартіна «Пісня льоду та полум’я» було обрано класифікацію В. Виноградова, згідно з якою реалії можна поділити на: ономастичні реалії, побутові реалії, етнографічні та міфологічні реалії, реалії державно-адміністративного устрою та суспільного життя, реалії, що позначають об’єкти довкілля і природні явища, асоціативні реалії, реалії, що позначають зброю.

3. Вибір способу перекладу реалії залежить від багатьох чинників, основними з яких є: характер тексту, тобто його жанр та стиль; лінгвістична «складність» слова-реалії, оскільки воно може бути виражено неологізмом, терміном, складним словом тощо; значущість та функція реалії у тексті. Враховуючи результати дослідження проблеми відтворення реалій, можна виділити два основних способи перекладу: транслітерація та власне переклад. Транслітерація передбачає графічне відображення оригінального слова-реалії засобами мови перекладу. Власне переклад може бути реалізовано шляхом використання наступних прийомів: перестановка, додавання, заміна, опущення.

Також слід зазначити, що заміна, в свою чергу, може бути здійснена за допомогою конкретизації, модуляції, експлікації або описового перекладу, адаптації та компенсації.

4. Реалії у романі Дж. Мартіна є не тільки засобом художньої виразності, а й важливим елементом сюжетної лінії. Загальна кількість реалій, вилучена методом наскрізної вибірки з роману «Пісня льоду та полум'я» складає 136 реалій. Серед них:

- ономастичні реалії – 40 %;
- побутові реалії – 7,5 %;
- етнографічні та міфологічні реалії– 16 %;
- реалії державно-адміністративного устрою та суспільного життя – 16%;
- реалії, що позначають об'єкти довкілля і природні явища – 8,9 %;
- асоціативні реалії – 4,1 %,
- реалії, що позначають зброю – 7,5 % (див. Додаток А).

5. Україномовний переклад роману, реалізований Н. Тисовською характеризується великою кількістю транслітерованих реалій – 23%. Власне переклад реалій було здійснено за допомогою наступних прийомів:

- калькування – 64 %;
- адаптація – 5 %;
- опущення – 2 %;
- синонімічна заміна – 1,4 %;
- семантичний неологізм – 1,4 %;
- заміна – 1,4 %;
- додавання – 0,5 %;
- введення неологізму – 0,5 %;
- функціональний аналог – 0,5%;
- родо-видова заміна – 0,5 % (див. Додаток Б).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белоусова Е. А. Окказиональное слово в произведениях современной научной фантастики: Автореф. дис. канд. филолог. наук: 10.02.01. Майкоп, 2001. 20 с.

2. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура. М.: Наука, 2000. 387 с.

3. Виноградов В. С. Лексические вопросы перевода художественной прозы. М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 156 с.

4. Влахов С. Флорин С. Непереводимое в переводе. М.: Международные отношения, 1986. 416 с.

5. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение: учебное пособие. М.: ЭТС, 2002. 424 с.

6. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 463 с.

7. Мартін Дж. Бенкет круків. Кн. IV. / пер. з англ. Н. Тисовської. К.: КМ-Букс, 2017. 832 с.

8. Мартін Дж. Битва королів. Кн. II. / пер. з англ. Н. Тисовської. К.: КМ-Букс, 2014. 864 с.

9. Мартін Дж. Буря мечів. Кн. III. / пер. з англ. Н. Тисовської. К.: КМ-Букс, 2015. 1152 с.

10. Мартін Дж. Гра престолів. Кн. I. / пер. з англ. Н. Тисовської. К.: КМ-Букс, 2013. 800 с.

11. Мартін Дж. Танок Драконів. Кн. V. / пер. з англ. Н. Тисовської. К.: КМ-Букс, 2013. 833 с.

12. Мзареулов К. Фантастика. Общий курс. URL: https://public.wikireading.ru/81492 (дата звернення: 08.11.2019).

13. Новичков А. А. Авторские топонимы в романах фэнтези. Альманах современной науки и образования. Тамбов: Грамота, 2009. 182 с.

14. Раренко М. Б. Основные понятия переводоведения. *Терминологический словарь-справочник*. М.: ИНИОН РАН, 2010. 260 с.

15. Россельс Вл. Перевод и национальное своеобразие подлинника. *Вопросы художественного перевода*. М. 1955. С. 169.

16. Соболев Л. Н. О переводе образа образом. *Вопросы художественного перевода*. М. 1955. С. 290.

17. Томахин Г. Д. Реалии-американизмы. М.: Высшая школа, 1998. 239 с.

18. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): навч. посіб. / СПб. М.: ООО «Издательский Дом «Филология три», 2002. 416 с.

19. Якимчук А. П. Лінгвокультурна комунікація як випробовування для перекладача. URL: http://eprints.zu.edu.ua/2023/1/17.pdf (дата звернення: 11.11.2019).

20. Best Sellers: May 29, 2011. *The New York Times*. 2015. URL: https://www.nytimes.com/books/best-sellers/trade-fiction-paperback/ (Last acceded: 12.11.2019).

21. Martin R. R. G. A Clash of Kings. N.Y.: Bantam Books, 2012. 1009 p.

22. Martin R. R. G. A Dance with Dragons. N.Y.: Bantam Books, 2013. 668 p.

23. Martin R. R. G. A Feast for Crows. N.Y.: Bantam Books, 2011. 1039 p.

24. Martin R. R. G. A Game of Thrones. N.Y.: Bantam Books, 2013. 835 p.

25. Martin R. R. G. A Storm of Swords. N.Y.: Bantam Books, 2013. 1177 p.

ДОДАТКИ

Додаток А.

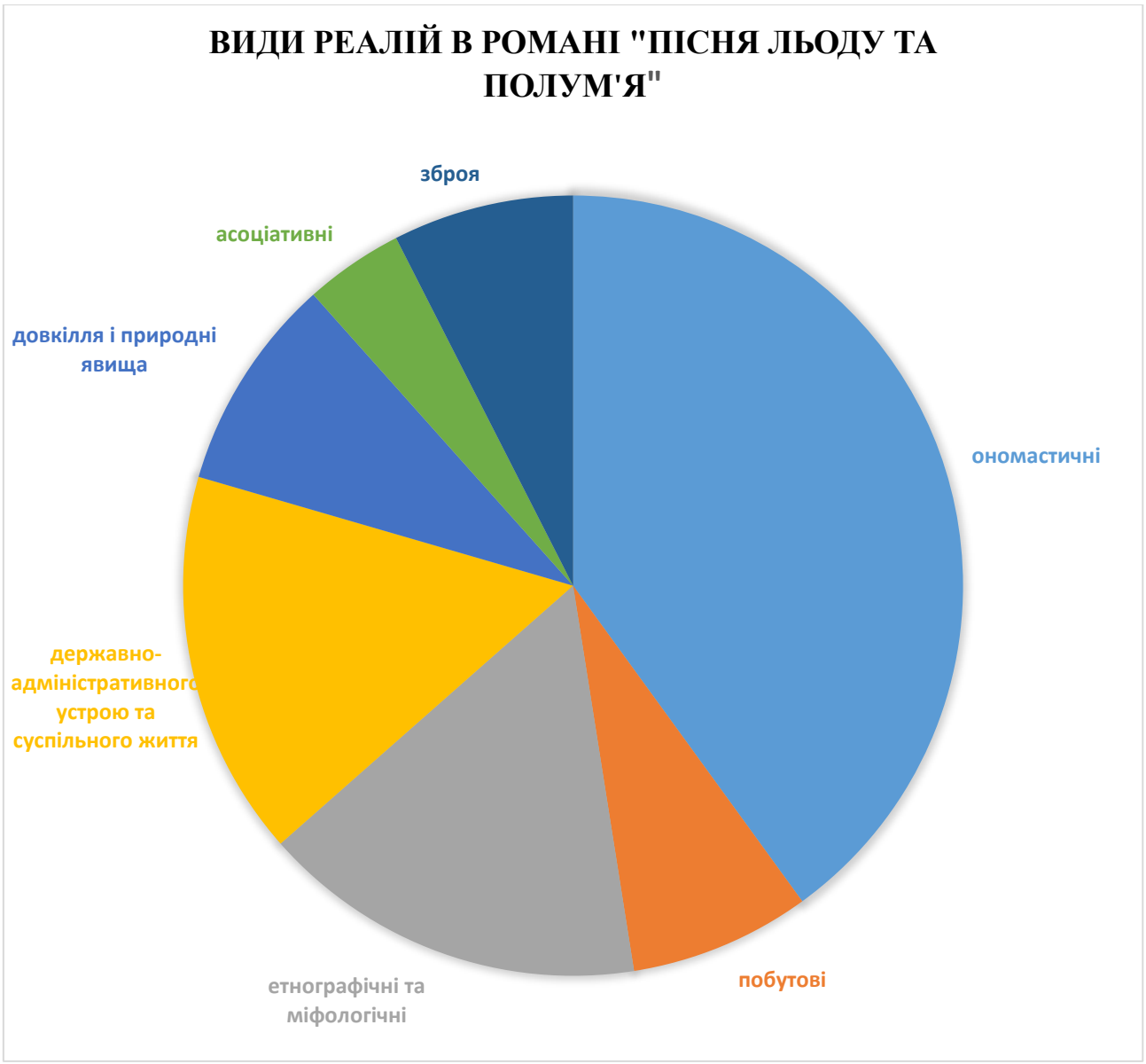

Додаток Б.

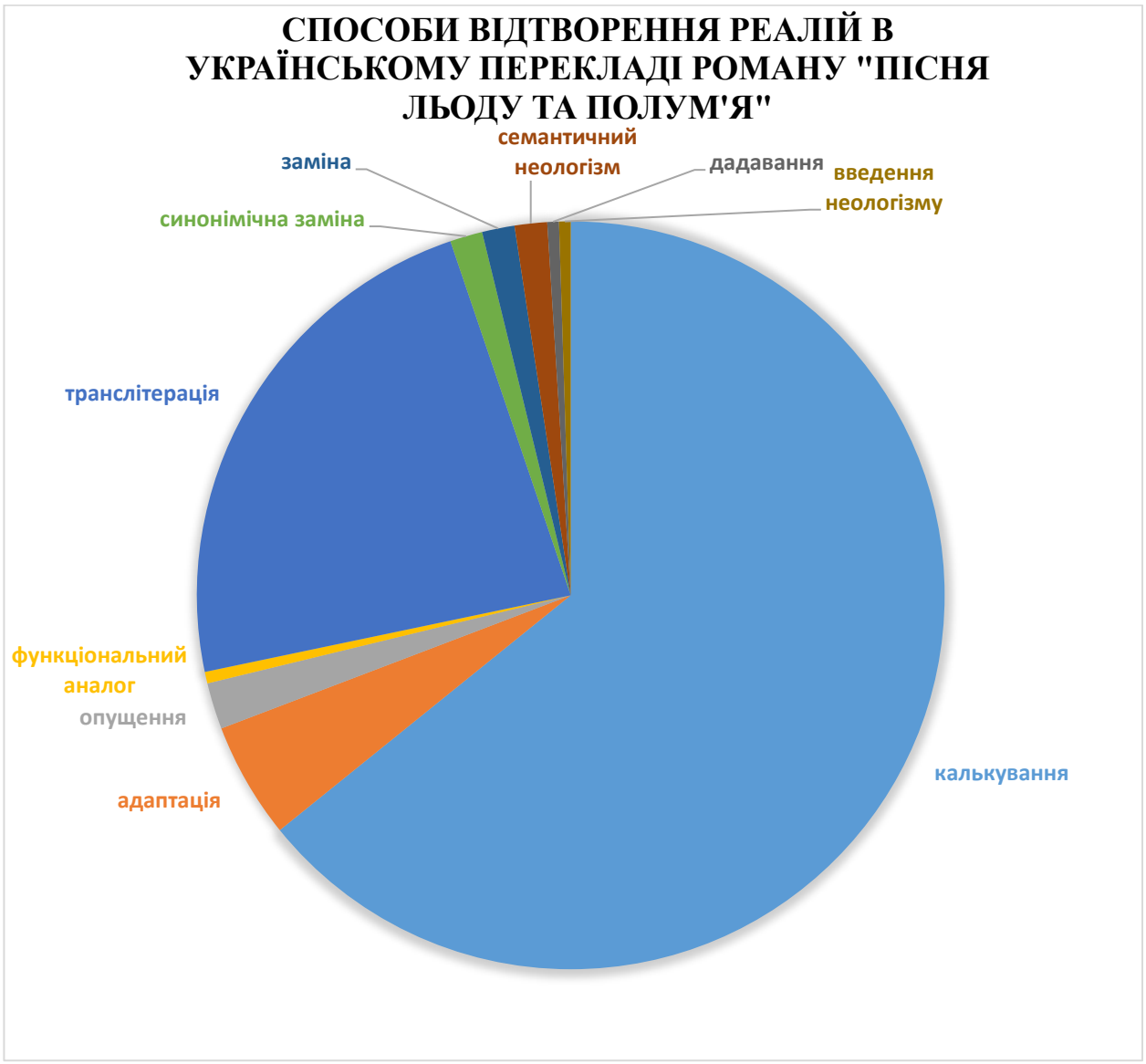
СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ "ПІСНЯ ЛЬОДУ ТА ПОЛУМ'Я"
семантичний неологізм
заміна
дадавання
введення неологізму
синонімічна заміна
транслітерація
функціональний аналог
опущення
адаптація
калькування